

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Quæstio I. De genere in Definitione Logicæ ponendo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

objectum adequatum simpliciter, illud scilicet, quod nec excedit scientiam, nec exceditur ab eadem scientia, & insuper est predicabile de omnibus in illa scientia contentis objectis, in recto; & aliud objectum adequatum attributionis, quod nihil aliud sit, nisi id, ad quod omnia referuntur, ita, ut & nihil sit quod non referatur ad illud, & ipsum illud objectum non sit majus, quam ipsa illa objecta, quæ ad illud referuntur. Tum quia rogo, quomodo appellatur mistum, in quantum est id, ad quod elementa tanquam partes & causæ referuntur; quæro estne istud mistum objectum attributionis, ad quod referuntur hæc elementa? Negari non potest, quod referantur elementa ad mistum. Ergo nec

negari potest, quod attribuantur ad mistum, si attribuantur ad mistum. Ergo Objectum attributionis est mistum. De hoc ipso misto quæro rursus, estne istud Objectum adequatum an non? dices est inadæquatum, quæro Cur? certè propterea quod non omnia ad illud referantur, quæ sciuntur in Physica. Hoc ergo, ad quod omnia referuntur, cur non potest benè appellari adequatum attributionis objectum. Ego quidem non usurpo hunc terminum: Objectum attributionis inadæquatum vel partiale, quia Phrasis id communis non fert, dico tamen debere usurpari hunc terminum, Objectum adequatum Attributionis, quia est consuetus in Scholis loquendi modus.

DISPUTATIO II.

De Natura Logicæ & ejus Objecto

PRæexplicatis Majoribus de Scientia & objecto ut sic, subsumenda erit Minor de Logica.

QVÆSTIO I.

De Genere in Definitione Logicæ ponendo.

GENUS hoc à quibusdam ponitur scientia tantum, à quibusdam scientia & ars & facultas, sit.

DIFFICULTAS I.

An Logica sit Scientia.

DICENDUM EST. *Logicam esse scientiam*, ita S. Thomas in 4. Metaph. cap. 4. Suarez, Hurtadus, Oviedo, Arriaga contra Vallium & Smiglecium qui videntur sese opponere Aristoteli 1. priorum cap. 1.

PROBATUR I. Logica habet prædicata requisita ad rationem scientiæ quæ ex 6. Eth. cap. 3. & 4. sunt necessitas objecti & demonstrationes veræ. Quod habeat objectum necessarium Logica. Probari solet. Objectum quod non est agibile simpliciter, & ejus principium non est in nobis, sed in natura, est objectum necessarium, sed objectum Logicæ est tale. Minor probatur. Objectum universale seu ratio communis abstracta à singularibus, non est agibile simpliciter, neque ejus principium est in nobis, actiones enim sunt singularium, nihilque omnino fieri potest, nisi quod potest non esse, corrumpi &c. singularia autem sola corrumpi possunt, sed objectum Logicæ est universale, seu ratio communis abstracta à singularibus. Ergo Logica objectum non est agibile simpliciter neque

illius principium est in nobis. Quod autem Logica habeat veras demonstrationes, probatur ipsa illarum exhibitione v. g. Syllogismus qui nititur dicto de omni est bonus; Syllogismus in Barbara nititur dicto de omni. Ergo est bonus. Item: medius terminus positus pro subiecto in Majori universali affirmativa, & positus in Minori universali affirmativa pro prædicato, exigit conclusionem affirmativam. Syllogismus in Barbara est talis. Ergo &c. Quod autem hæ demonstrationes sint Logica, vel exinde deducitur, quia procedunt, de subiecto Logico, attendunt ad præcepta Logica, nihilque habent quod non sit de linea Logicæ.

RESPONDEBIS I. Logica Objectum est inventum nostrum, si est inventum nostrum, non habet tantam necessitatem, quantam habent objecta aliarum scientiarum. Nam objecta aliarum scientiarum, non sunt inventum nostrum. Quod si non habet tantam necessitatem, quantam alia objecta. Ergo neque potest habere rationem scientiæ.

CONTRA EST. Tum quia concessio, quod non habeat tantam necessitatem objectum Logicæ, quantam objectum aliarum scientiarum, nego adhuc illud objectum, modo habeat suam necessitatem, non posse esse objectum scientiæ. Certè enim major est necessitas in objecto Theologiæ, vel in objecto Metaphysicæ, quam in objecto Physicæ, & tamen hoc non obstante, Physica est scientia. Unde etiam dicitur, certitudines Physicas non esse tantas, atque sunt Theologicæ vel Metaphysicæ, & tamen certitudines Physicæ, sunt certitudines. Ergo etiam quamvis objectum Logicæ, non sit ita necessarium, ac aliarum scientiarum, poterit esse objectum

Etum sufficiens, ad scientiam salvandam, modo sit necessarium. Esse autem necessarium. Esse autem necessarium supra ostensum. Tum quia nego inventum nostrum esse objectum Logicæ, ex ipsa enim natura rei, Syllogismus constat tribus terminis, & Conclusio v. g. sequitur debiliorem partem. Tum quia quamvis actus intellectus habeant principium in nobis, possunt esse objectum Physicæ, cur non ergo etiam possunt esse objectum Logicæ. Quando verò Aristoteles id quod habet principium in nobis, negat posse esse objectum scientiæ, intellexit hoc de artificialis rigorosè, quæ circa singularia versantur, & per nullas veras demonstrationes ab ipsis probantur.

RESPONDEBIS II. Etiam artes ex Aristotele 2. posteriorum c. 1. & 1. Metaph. c. 1. circa universalia versantur, & tamen non sunt scientiæ.

CONTRA. Quia dictum illud Aristotelis procedit de arte, in quantum conjunctam habet rationem scientiæ practicæ.

RESPONDEBIS III. Objectum Logicæ habere necessitatem complexam, non verò incomplexam, quod si habet complexam non habet requisitam ad objectum scientiæ.

CONTRA. Tum quia nihil verat ut quod habet necessitatem complexam, possit esse objectum scientiæ, nec apparet cur non competat objecto Logicæ, etiam necessitas incomplexa, spectata penes prædicata essentialia & necessaria. Tum quia vel potest DEUS facere, ut Syllogismus constans tribus negativis bene concludat, vel non potest facere, si non potest facere? Ergo Syllogismus habet necessitatem immutabilitatemque sufficientem ad scientiam, quia rationem, cui oppositum nec DEUS facere possit; si autem hoc potest facere DEUS. Ergo Deus potest facere, ut hoc quod est demonstratum, verè non sit demonstratum, sed falsum, Demonstratio enim est, Syllogismus tribus negativis constantem, non concludere. Tum quia vel poterant invenisse hoc Philosophi, ut Syllogismus constans omnibus negativis esset bonus, vel non poterant, si non poterant. Ergo non ab inventionem illorum pendet hoc; si poterant; Ergo Demonstratio, quod ex negativis nihil sequatur, non est demonstratio, sed quod nihil sequatur, est sola, eaque destruibilis conventio. Ostendat ergo oppositum tentiens, posse probari, quod Syllogismus constans tribus negativis, bene concludat. Unde ulterius negabitur quod objectum Logicæ, licet haberet necessitatem ex suppositione finis, non habeat necessitatem sufficientem ad conditionem scientiæ. Materia enim in Physica habet necessitatem ex suppositione finis, quod debeat constituere compositum, & tamen habet necessitatem sufficientem ad rationem scientiæ.

PROBATUR. II. Conclusio, Si Logica non esset scientia, non scirent homines se scire bo-

nitatem consequentiæ, quam si non scirent, nihil omnino discursivè scirent, immò nec hoc scirent, quod nesciant bonitatem consequentiæ, quia id scire deberent ex discursu, qui requirit si sit scientificus, scientiam bonitatis consequentiæ. Sequela probatur, quia si scirent homines, scirent vel per Logicam naturalem, vel per acquisitam, nam bonitas consequentiæ ad Logicam spectat: Si sciunt hoc per acquisitam; Ergo contra te concedis Logicam, de qua est questio esse scientiam; si dicis hoc sciri per naturalem Logicam. Ergo Logica naturalis est scientia, nonnisi enim scientiâ, aliquid scitur. Si Logica naturalis est scientia. Ergo & acquisita, ad eum modum, quod Physica naturalis est scientia, ita & acquisita.

PROBATUR III. Objectum Logicæ non habet essentiam suam dependentem à nostra fictione & operatione. Ergo habet necessitatem sufficientem ad scientiam, in qua tamen neganda fundant se oppositi. Antecedens probatur, quod habet essentiam suam, debet habere independentem ab intellectu & nostra fictione, quia eo ipso non haberet essentiam, nec de illo verificarentur propositiones æternæ veritatis, quæ enuntiant aliquid independentem à nostris fictionibus. Sed Objectum Logicæ habet essentiam suam, nam & definiri potest & non implicat contradictionem, adeoque non habet essentiam ex essentiis disconnexis, qualis habetur in Ententionis.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR I. Auctoritas Aristotelis.

I. LOCUS EST ex 6. Metaph. cap. 1. & 2. ubi enumerans scientias nullam facit mentionem Logicæ.

RESPONDET. Arriaga, auctoritatem hanc esse negativam, proinde non convincere, præcipuè cum de mente Aristotelis aliunde constet. Deinde dici potest Aristotelem ibi dividere scientias, quæ sunt circa res, non verò circa nostros Conceptus. Quod verò scientiam Logicam dixerit, quamvis versetur circa nostros Conceptus, Colligere est ex 1. Topicorum c. 2. & 2. de genere animalium c. 6. ubi dividit questionem in naturalem Moralem & Logicam, & tamen tot sunt scientiæ, quot questiones, imò 2. de Demonstratione c. 1. docet, & de Topico Syllogismo sciri posse, quia est Topicus.

II. LOCUS EST ex 5. Metaph. cap. 1. Ubi problemata instrumentalia dicit pertinere ad Logicam, esseque eam instrumentum. Ergo non est scientia.

RESPONDETUR. Hoc quod est instrumentum, & quidem adhuc secundariò, posse esse diverso respectu scientiam.

III. Locus Est ex Metaph. cap. ultimo ubi ait: *Absurdum esse quærere scientiam & modum sciendi.* Per Logicam autem intelligit modum sciendi.

RESPONDET Arriaga. Absurdum esse quærere scientiam distinctam à modo sciendi, & simul quærere modum sciendi pro ipsa scientia: sed non dicit absurdum esse quærere scientiam & modum sciendi, qui in ipsa scientia imbibitur, ante quem modum sciendi, non est necesse præcedere alium modum sciendi, sed illum, vi sua intellectus principiabit.

IV. Locus Est ex 1. Rhetor. c. 2. *Si quis Dialecticam & Rhetoricam & Scientias & non facultates pertractat imprudenter earum naturam subvertit.* Habet similia 1. Top. c. 12.

RESPONDETUR. Nomine Dialecticæ intellexisse Philosophum illas partes, quæ tractant de Topico Syllogismo: ubi non negat Aristoteles habitum, qui de Syllogismo Topico scientificè disputat, esse scientiam, sed solum dicit, non esse hoc habitus, modo scientifico docendos, hoc est non debere doceri, quòd Syllogismus Topicus requirit præmissas necessarias, sed quod procedat ex motivis probabilibus, apparenter veris.

V. Locus Est ex 4. Metaph. tex. 5. *Circa idem Genus Sophistica & Dialectica versatur cum Philosophia, verum Philosophia ab hac quidem modo potestatis, ab illa verò electione vite differt.*

RESPONDETUR. Hic Locus est potius pro nobis, si enim circa idem genus versatur Logica & Philosophia. Ergò si respectu Philosophiæ habet objectum in se sufficientem necessitatem, cur non habebit respectu Logicæ. Vel ad maximum agit de Logica, in quantum est tentativa ut inquit ipse inferius, quæ in quantum tentativa, docet pro utraque parte disceptare probabiliter, disceptare autem probabiliter, non est actus scientiæ. Non ergò hic agit de Logica, in quantum habet demonstrationes de suo objecto, sed in quantum probabiliter de objectis discurret, & sicut non obest Physicæ, quamvis circa aliqua probabiliter objecta discurret, sic nec obest Logicæ. Quod autem Logica possit habere demonstrationes, dictum supra.

OBJICITUR II. Illa scientia, quæ est circa Entia simpliciter, est scientia simpliciter. Ergò scientia, quæ est de Ente, secundum quid, est scientia secundum quid. Sed Logica est scientia circa Ens secundum quid, hoc est circa conceptus nostros, Ergò est scientia secundum quid.

RESPONDETUR. Ratio scientiæ non se accommodat debilitati & infirmitati Entis: hinc de re materiali, potest esse scientia immaterialis; quòd si non accommodat sese debilitati entis scientia, benefici potest, ut de Ente secundum quid, sit scientia simpliciter, si versetur circa illud, modo requisito, ad rationem scientiæ simpliciter, hoc est, modo demonstrativè procedat.

OBJICITUR III. De Essentia Scientiæ est: Certitudo objectiva, quæ est in ipso objecto inclusa, & Certitudo formalis, hoc est Certitudo, qua sciat cognoscens, se scire. Logica nullam talem habet certitudinem. Ergò non est scientia. Minor probatur. Logica objectum habet principium in nobis. Ergò non habet certitudinem objectivam intrinsecam, non habet item certitudinem formalem, quia hæc est ex conformitate ad præcepta Logica, quæ sunt merum placitum hominum.

RESPONDETUR I. Negando Minorem. Nego item, quòd objectum Logicæ cum sit universale, habeat principium in nobis. Nego item regulas Logicas esse placitum humanum, cum dixerim nec Deum illas mutare posse, nec potuisse aliter invenire Doctores.

RESPONDETUR II. Distinguendo. Objectum Logicæ habet principium in nobis tam quoad elici, quam quoad suam essentiam. Nego Majorem. Habet principium in nobis, quoad elici tantum. Concedo Majorem, distinctaque Minori, Nego Consequentiam. Explico distinctionem, & dico aliqua habere principium in nobis, tam quoad suum elici, hoc est produci, & à parte rei poni, quam quoad suam essentiam, & ita v.g. essentia calcei qua calceus est, habet principium in nobis, placitoque & inventis nostris, aliqua verò non nisi quoad suum elici dependent à nobis, & ita pendet à nobis quod Syllogismus non possit, constare quatuor terminis, quod rectè concludat in Barbara &c.

OBJICITUR IV. Quod non ex se sed ex nobis principium habet, illud non est simpliciter necessarium. Logicæ res seu objectum, non habent principium ex se, sed ex nobis. Ergò non sunt necessarium simpliciter. Minor probatur. Res Logicæ sunt fragmenta intellectus nostri cum iidem termini, quantumvis nihil illis accedat, possint nunc esse Syllogismus, nunc Propositio, nunc simpliciter terminus.

RESPONDETUR I. Negando Minorem & ejus probationem, dicoque quod iidem termini non possint esse Syllogismus, nisi accedat judicium, quo judicetur prædicatum conclusionis inesse vel non inesse subjecto, ad propositionem item requiritur affirmatio vel negatio, præter ipsos terminos.

RESPONDETUR II. Distinguendo sicut supra. Quod non ex se sed ex nobis habet principium tam quoad elici, quam quoad essentiam, illud non habet principium ex se. Concedo Majorem, si habeat principium tantum quoad elici non habet ex se principium. Nego Minorem.

INSTABIS I. Non habere majorem necessitatem objectum Logicæ quam habeat objectum Grammaticæ, quia tam ex lumine naturali petitur adjectivum debere cum substantivo concordare in Genere, quam lumine naturali constat definitionem debere esse clariorem definito.

RE-

RESPONDETUR. Negando Antecedens certè enim sicut ex placito verba significant res, ita etiam ex placito habent istam concordiam, æquè enim benè exprimi possent Conceptus: si diceremus & conveniremus in hoc quod templum sit firmus, non possumus autem convenire sine errore, ut Syllogismus constans quatuor terminis, benè concludat.

RESPONDETUR II. Transito Antecedente nego consequentiam, deficit enim Grammatica à ratione scientiæ, quia non habet demonstrationes.

INSTABIS II. Logicæ objectum vel esset necessarium necessitate complexa, hoc est quoad connexionem prædicati cum subiecto, vel haberet necessitatem incomplexam, hoc est quod habeat causam necessariam, & non possit aliter se habere. Neutrum fundat in Logica rationem scientiæ. Ergò &c. Minor probatur. Si necessitas complexa fundaret necessitatem scientiæ, fundaret etiam in artibus, certè enim lateres vel lapides, sunt quid necessarium ad faciendam domum, si ergò necessitas hæc complexa, non fundat rationem scientiæ in artibus, nec fundabit in Logica. Non habet item objectum Logicæ necessitatem incomplexam, hæc enim ostendi non potest.

RESPONDETUR. Dicendo utramque haberi necessitatem à Logica, sed in artibus necessitatem complexam, non fundare rationem scientiæ, quia artes quæ tales, non procedunt demonstratione, habet item objectum Logicæ necessitatem incomplexam, quia est quid universale, immutabile &c.

INSTABIS III. Syllogismus qui est objectum Logicæ, est Oratio, Propositio item est Oratio, hæc habent principium in nobis. Ergò & Logicæ objectum.

RESPONDI supra, Syllogismus si sumatur secundum rationes communes non habet principium in nobis, item quod habeat principium in nobis, quoad elici tantum.

OBJICITUR V. In Logica ex modo operandi Logico, nihil est simpliciter necessarium. Ergò Logica non est scientia. Antecedens probatur. Si quid esset simpliciter & scientificè necessarium, vel maxime esset necessaria forma syllogistica. Hæc non est necessaria ut probo: Datur Syllogismus probabilis, qui non est necessarius etiam si habeat formam. Ergò forma in Syllogismo, non est necessaria.

RESPONDETUR. Negando Antecedens. Probationem ejus distinguo. Datur Syllogismus probabilis ratione materiæ & causæ conclusionis in præmissis expressæ. Concedo Majorem. Datur Syllogismus probabilis ratione formæ. Nego Majorem. Explico. In Syllogismo probabili duo sunt, Materia & Forma. Materia ejus dico quòd non sit necessaria, formam tamen syllogisticam dico esse necessariam, æquè enim re-

spectu demonstrationis habet se forma syllogistica, ac respectu probabilis Syllogismi, nam in utraque innititur illi principio infallibili. Quæ sunt eadem uni tertio &c. It. Dicit de omni &c. nec est novum Syllogismus ratione materiæ esse probabilem, necessarium autem ratione formæ, nam Syllogismos format Aristoteles etiam in Materia erronea.

OBJICITUR VI. Nullus discursus Logicæ, quæ talis, est certus & evidens. Ergò Logica non est scientia. Antecedens probatur. Si esset aliquis discursus Logicus, quæ talis certus & evidens, maxime esset certus & evidens factus in prima figura. Sed etiam in hac figura contingit error, unde erroneus est iste Syllogismus. Omne quod movetur currit, cadaver cum effertur movetur. Ergò cadaver currit.

RESPONDETUR. In prima figura posse contingere errores ratione materiæ, vel ob non benè ponderatam vim præmissarum. Concedo Majorem. In prima figura possunt contingere errores formæ & servatis regulis. Nego Majorem. Nec obest ut aliquid sit vera scientia, quantumvis ratione non benè ponderatarum præmissarum possit contingere error, est enim hoc evidens principium. Omne totum est majus sua parte & tamen si non rectè intelligatur, potest quis induci in errorem. quod cauda gliris sit totum, est enim major reliquis partibus.

OBJICITUR VII. Si Logica esset scientia, etiam artes essent scientiæ. Hoc falsum est. Ergò. Sequela probatur. Etiam artifices habent aliqua universalialia principia v.g. in futoria principium hoc: crassiora non ita citò possunt deterri. Ergo pro inferiori parte calceorum, ponendum crassius corium.

RESPONDETUR. Negando Sequelam asseroque ad artifices, quæ tales, non pertinere universalialia principia, sed solum modum operandi præscribere: hinc & pueris ut inquit Arriagadum discunt futoriam, non dicitur ideo corio utaris pro solea, quia fortius est, sed præcisè ostenso corio, dicitur, hoc utaris pro solea, hoc pro superiori parte.

OBJICITUR VIII. Si Logica esset scientia, vel esset scientia, quæ docens, & hoc non, quia multi, sunt habitus doctivi, qui non sunt scientiæ, vel quæ utens, & hoc non, quia quæ utens, dicit tantum respectum ad dirigibile non tamen ad scibile, cum tamen scientia, dicat respectum ad scibile. Non item Logica est scientia, quæ speculativa, quia absolute non est speculativa, & multa sunt speculativa, v.g. error, quæ non sunt scientia. Non item Logica est scientia quæ practica, quia quæ practica dicit non nisi operis effectum, multa item sunt practica, quæ non sunt scientia. Ergò Logica quæ practica non est scientia. Ergò absolute non est scientia.

RESPONDETUR. Neutro ex his modo Logicam esse scientiam, sed est scientia, quæ est

notitia certa & evidens, cui connectitur, quod in hac notitia non sistat, sed eam referat ad objecti productionem.

INSTABIS cum Mastrio quæst. Proæmi.n. 42. Logica utens propriè loquendo est habitus, quo instructi facillè agnoscimus definitiones, enunciationes &c. juxta præcepta docentis Logicæ, cum ergò circa singularia versetur, & res a nobis operabiles, non erit scientia sed ars.

RESPONDETUR. Sicut dum habet Logica pro objecto tres operationes, hoc non obstante, considerat illas per modum unius objecti, ad quod cætera revocantur, ita & utens Logica dirigit singulares operationes, prout habent rationem unius in hoc genere objecti, adeoque adhuc erit scientia.

OBJICITUR IX. Objectum Logicæ potest benè vel malè fieri. Ergò non habet ex se determinatam prædicatam, de indeterminatis autem non datur scientia.

RESPONDETUR. Objectum Logicæ seu operationes intellectus, antecedenter antequam sint objectum, posse benè vel malè fieri, prout tamen jam sunt secundum regulas Logicæ non nisi benè fieri, acquiruntque jam tum prædicata determinata.

INSTABIS. Cognitiones scientificæ habent objectum æternæ veritatis, hoc autem, quod in tempore fit, qualiter sunt operationes intellectus, quomodo est objectum æternæ veritatis.

RESPONDETUR. Quando dicitur objectum scientiarum, esse veritatis æternæ non significatur, quòd tale objectum debeat esse existens ab æterno; sed tantum significatur, quòd habeant objectum scientiæ sive illud sit contingens sive necessarium quoad existentiam, tale nihilominus, quod sit necessarium, quoad essentialia sua prædicata: ita ut in æternitate, nullum sit instans, in quo de illo, essentialia illius prædicata non verificentur, ex eoque sint æternæ veritatis. Jam autem & Logica, habet de objecto suo propositiones æternæ veritatis, nam æternaliter est verum Syllogismum constare tribus terminis, definitionem esse Orationem constantem genere & differentiâ.

DIFFICULTAS III.

An Logica sit Scientia Practica an Speculativa.

Tres sunt hæc in re sententiæ. I. Dicit Logicam esse speculativam, ita Scotus, Durand. & alii. II. Sententia dicit Logicam esse practicam & est S. Th. Opusc. 10. in Boet. Fons. Molina, Arriaga. III. Sententia dicit Logicam esse partim practicam, partim speculativam ita Suar. disp. 44. sec. 58. num. 54. Vasq. Rubio & alii.

DICENDUM EST. *Logicam esse practicam Scientiam.*

PROBATUR I. Si Logica non esset scientia practica, nulla scientia esset practica, sed est aliqua scientia practica, nam ex una parte nihil verat ut scientia sit practica, ex altera, quodecunq; signum practiciæ scientiæ inveniri posset, hoc ostendit de facto Logica esse talem. Major probatur, quia quæcunque ratio probaret Logicam non esse scientiam practicam, probaret etiam quæcunq; aliam scientiam non esse practicam.

PROBATUR II. ex Arriaga. Logica deseruit ad omnia sua objecta efficienda. Ergò est practica. Antecedens probatur, quia omne objectum Logicæ aut est Terminus aut propositio aut argumentatio, & tamen hæc omnia fiunt ex directione Logicæ.

PROBATUR III. Habitus qui versatur scientificè circa opus operabile & modo operabili est scientia practica, hoc enim definitivè intelligitur nomine scientiæ practiciæ. Sed Logica est talis, quod enim versetur scientificè probatur supra. Quod versetur circa operabile modo operabili. Probatur. Quia ad tale versari duo requiruntur. I. Efficiendo rem ipsam & sic facit v. g. scriptor, dum manum pueri characteres formantis ducit. II. Præscribendo regulas faciendi, ut cum Magister dicit, si hoc vel illud feceris erit bona constructio. Utrumque horum competit Logicæ. Ergò Logica versatur circa operabile modo operabili.

OBJICITUR I. Illa scientia cujus finis est veritas ad nullum opus relata, non est practica. Sed Logicæ finis est talis, quia idem finis est instrumenti & principalis agentis. Sed Logica est instrumentum scientiarum speculativarum, quarum finis veritas ad nullum opus relata. Ergò & Logicæ idem erit finis.

RESPONDETUR. Habitus, qui nonnisi est instrumentum scientiarum speculativarum, estque natus esse non nisi subordinatus per se speculativus, & ipse debet esse speculativus. Logica autem est nonnisi permissivè instrumentum, nec per se subordinatur, quia impossibilibus aliis scientiis benè stare posset Logica.

OBJICITUR II. Habitus sistens in cognitione, est habitus sistens in vero ut verum est. Sed Logica est habitus sistens in cognitione. Ergò.

RESPONDETUR. Quod habitus sistens in cognitione, sed directiva operis, non sit sistens in vero ut verum est. Talis autem Logica.

OBJICITUR III. Potest solius veritatis gratia inquiri de Syllogismo quare ita rectè concludat, quæ inquisitio est speculativa, & tamen spectat nonnisi ad Logicam.

RESPONDETUR. Hoc argumento multum probari, quia probatur nullam scientiam esse practicam. Directè autem dici potest, quod in quantum hoc faceret. Logica, inveniretur illic æquivalenter ratio non sistendi in objecto, veritatis gratia, licet à Metaphysico fieret id, veritatis nonnisi gratia.

Objic.

OBJICITUR IV. Si Logica esset practica respiceret operabile, operabile respicere non potest, quia respiceret singulare, singulare autem respicere non potest, respicit enim rationem communem & universalem.

RESPONDETUR. Quod Logica non respiciat singulare quoad præceptionem, licet respiciat singulare, quoad executionem, hocque est operabile. Deinde dici posset quod Logica, quia scientia, respiciat rationem communem, & per hoc salvatur ex sensu communi ratio scientiæ, sed non respicit, quia practica, quia practica, respicit singulare, sed etiam quia practica non importat formalitatem scientiæ.

OBJICITUR V. Logica in Angelo non est practica. Ergo nec in homine est practica.

RESPONDETUR. Etiam in Angelo Logicam, in quantum illa utitur in directione suarum operationum, præcipue circa objecta, quæ intuitivè non videt, esse etiam practicam. Cæterum in quantum Angelus nescit Logicam nostratam, non nisi sic sumpta in illo notitia Logicæ, non est practica, quamvis in nobis sit Logica practica. Ratio, quia objecto cognito non debet se accommodare cognitio nec sequi conditionem illius, sed tantum illam representare; & ita de objecto materiali potest esse cognitio immaterialis & circa stupiditatem alicujus, potest ingeniosissima Angeli versari cognitio. Quod ipsum in hoc resolvitur, quia hoc ipsum esset extra sphaeram cognitionis, cum ejus sphaera sit representare objectum, quale sit: non autem æquare suæ entitatis conditionem conditionem entis seu objecti circa quod versatur. Quia verò in Angelo Logica, quam ille cognoscit nobis inesse, & ejus regulæ, habent se per modum objecti cogniti, quantumvis illæ sint practicæ, non erit necesse, ut cognitio Angeli circa illas sit practica. Logica verò in homine non se habet præcisè per modum objecti cogniti, sed quando modo Logico procedit, procedit per modum dirigentis, regulantis, præcipientis, adeoque per modum practici.

DIFFICULTAS IV.

An Logica sit purè Practica.

DICENDUM EST. *Logicam esse purè practicam.*

PROBATUR. I. Quia ut patebit solutione objectionum, nulli actus speculativi in Logica ostendi possunt.

PROBATUR II. Quia si Logica esset scientia aliquo modo speculativa, sequeretur absurdum, quod etiam artes mechanicæ sint ex parte scientiæ speculativæ, ut videre erit retorquendo argumenta oppositorum.

PROBATUR III. Quia ex una parte nihil repugnat dari aliquam scientiam purè practicam, repugnantiaque quæ id ostenderet, potius probaret nullam scientiam posse esse practicam,

ex altera parte quidquid pro nota purè scientiæ practicæ adferri potest, illa serviet pro Logica.

OBJICITUR I. Actus qui non versantur circa objectum operabile, non sunt practici. Sed dantur aliqui actus Logici qui non versantur circa objectum operabile. Ergo illi non sunt practici. Ergo speculativi. Minor probatur. Actus, qui versantur circa objectum jam factum, non versantur circa objectum operabile, sed dantur actus, qui versantur circa objectum jam factum. Ergo &c.

RESPONDETUR. I. Retorquendo argumentum de calceo jam facto quem considerat futor, quæ consideratio in futore per objicientem esset speculativa.

RESPONDETUR II. Negando minorem. Probationis ejus distinguitur Major. Actus qui versantur circa objectum jam factum, non dirigendo hanc cognitionem ulterius ad alius objecti effectiorem, non versantur circa operabile. Concedo Majorem. Dirigendo hanc cognitionem ad alius objecti effectiorem. Nego Majorem, distinctaque Minori. Nego consequentiam.

RESPONDERI POTES ALITER ad imaginationem Arriaga hic disp. 3. sec. 3. num. 25. distinguendo Majorem. Sed dantur aliqui actus Logicæ, quia Logica est, qui versantur circa jam factum objectum. Nego Minorem; sed dantur aliqui actus Logicæ prout illa est conjuncta cuiusdam experimentalis scientiæ, qui versantur circa jam factum objectum. Concedo Minorem, Distinctoque consequenti, Nego consequentiam.

EXPLICO DISTINCTIONEM. Interdum pro se sola accipitur Logica, interdum prout conjungitur scientiæ experimentalis, quæ nescit, rem jam existentem, quæ existens est. Logica ergo quæ Logica est, nego quod cognoscat jam factum; sed prout experimentalis scientiæ jungitur Logica, dico quod ex accidenti & ratione alterius cognoscat jam factum. Res ut clarior fiat accipiamus sub exemplum definitionem bonam, quæ prout jam facta est cognoscatur, & exprimamus hanc cognitionem his verbis: *Hæc definitio est bona*, intercedet hic talis discussio: *Definitio quæ explicat rei naturam est bona, & hæc cognitio est Logica.* Sed hæc definitio explicat rei naturam, hæcque cognitio non est Logica, sed est scientiæ experimentalis inferturque conclusio. Ergo hæc definitio est bona. Porro hanc Minorem non esse Logicam, ita proba: Similis est hæc Minor, Minori hujus Syllogismi. Fundamenta supra petram sunt fundamenta solida, quæ cognitio est architectonica. Sed hæc fundamenta sunt supra lapidem, & hæc Minor ad visum pertinet, qui nihil scit de architectonica. Ergo hæc fundamenta sunt bona. Quod si hæc Minor, ut videre est, non est architectonica, Ergo neque illa Logica.

INSTABIS I. Illa objecta jam facta ex motivo Logico considerantur. Ergo considerantur à Logica, quæ Logica est.

Re-

RESPONDETUR. Negando Antecedens, sicut enim ex motivo architectonico non consideratur fundamentum supra petram positum, ita nec ex motivo Logicæ, considerabitur objectum, jam factum.

INSTABIS II. Fieri potest ut consideratio v. g. definitionis jam factæ, nullo modo ordinetur ad similis definitionis effectiorem. Ergo cognitio illa verè erit speculativa.

RESPONDEO I. Invertendo argumentum de calceo jam factò, de quo jam speculatio per se poterit esse in futuro.

RESPONDETUR II. Fieri potest ut consideratio definitionis jam factæ non ordinetur formaliter ad alius objecti effectiorem. Concedo Antecedens. Fieri potest, ut non ordinetur vel formaliter vel æquivalenter & virtualiter. Nego Antecedens & consequentiam. Dicoque dupliciter posse ordinari cognitionem objecti jam facti ad effectiorem similis. Primum formaliter hoc est per modum imperii, dicendo si volueris facere definitionem, fac talem qualem factam vides. II. Potest ordinari ad opus cognitio definitionis factæ æquivalenter & virtualiter; quia scilicet illa cognitio objecti jam facti est talis, vi cuius & virtute, moveri potest cognoscens, ad imperium illud formale impetrans effectiorem similis operis.

Quod si quæras quid repugnet dicere futuriæ esse speculativam in re. Respondeo repugnare, dici futuriæ esse speculativam, quia quicumque illius actus, est aut formalis aut virtualis aut æquivalens directio operis, & si quæ illis intercedit speculatio, illa non spectat ad futuriæ, sed ad Physicam naturalem aut alium aliquem habitum.

INSTABIS III. Si cognitio illa de objecto jam factò, est æquivalenter practica, dicam omnem cognitionem esse practicam quod est absurdum.

RESPONDEO. Negando fore omnes actus practicos, quantumvis æquivalenter sit practicus actus Logicæ definitionem jam factam considerantis, quia multi actus sunt, qui nullo modo possunt esse practici, ut quod DEUS sit DEUS, quod album sit album. Tradidi supra, ubi explicui rationem practici regulam universalem dignoscendi, qui actus essentialiter sit practicus, quod hoc sit internoscendum ex eo; an circumscripta omni speculatione, & retenta sola ratione practici habeat adhuc scientia finem per se intentum in versando circa illud objectum. Consulatur dicta superius, ubi de ratione communi practici & speculativi agebamus.

OBJICITUR II. Actus qui versantur circa proprietates necessariò ex subiecto dimanantes, non sunt circa objectum operabile, sed dantur actus Logici, qui versantur circa proprietates necessariò ex subiecto dimanantes. Ergo dantur actus, qui non sunt circa operabile. Ergo

sunt speculativi. Major probatur. Illud, quod necessariò est, non est objectum operabile. Ergo actus, qui versantur circa proprietates necessariò ex subiecto dimanantes, non sunt circa operabile. Minor probatur. Actus Logici, qui demonstrant definitionem clariorem esse definito; Item, quod scientiam generet demonstratio, sunt actus circa proprietates necessariò fluentes, Ergo &c.

RESPONDETUR distinguendo Majorem. Actus, qui versantur circa passiones necessariò dimanantes non ordinando hanc cognitionem ad similis objecti, ex quo similes fluant passiones effectiorem, illi actus non versantur circa operabile. Concedo Majorem. Si ordinetur hæc cognitio ad similis objecti effectiorem, ex quo fluant similes passiones. Nego Majorem, Distinctaque minori nego consequentiam. Vel secundo distinguo Minorem: Dantur actus Logici quæ Logici, circa passiones necessariò dimanantes, Nego Minorem. Dantur actus Logici, prout conjuncti scientiæ experimentalis. Concedo Minorem, Distinctaque consequenti, Nego consequentiam.

OBJICITUR III. Actus, qui appellantur æquivalenter practici, vel sunt ita æquivalenter practici, ut sint formaliter practici, vel tantum ut sint virtualiter practici, si actus illi Logici æquivalenter practici, sunt formaliter practici. Ergo & principium hoc Physicum: Ignis approximatus calefacit, utpote æquivalens huic: Si vis calefieri aliquid, approxima igni, erit inquam hoc principium formaliter practicum: Si autem actus ille Logicæ æquivalenter practicus, est virtualiter practicus. Ergo est formaliter speculativus, nam quod non est formaliter practicum, est formaliter speculativum.

RESPONDEO. Illos actus æquivalenter practicos, non esse formaliter practicos, sed virtualiter, non sequitur tamen esse illos formaliter speculativos. Ratio est, quia ex Termino negativo (excepto infinitante) non potest inferri terminus positivus, & ita v. g. quia de aliquo dicitur non est album, non rectè inferitur esse illud nigrum, hinc dicitur viride non esse album & tamen rectè non inferitur. Ergo est nigrum. Cum ergo de virtualiter practico dicitur, tantum terminus negativus, quod non sit formaliter practicum, non rectè inferitur: esse formaliter speculativum. Ad illum actum quod attinet: ignis approximatus urit, dico hunc actum in Physica esse speculativum, ille enim non attendit effectiorem operum, quantumvis in aliquo alio habitu subordinato, possit hoc esse Principium practicum.

QVÆRES. An domus v. g. quæ est objectum demonstrationis architectonica, exigat pro sua parte dirigi à demonstratione, ita, sicut demonstratio architectonica de domo, exigat esse directivam architecti.

Re.

RESPONDEO. Domum scientificè ædificabilem, exigere scientificè ædificari, & dirigi ab illa vel simili demonstratione, quantumvis domus, simpliciter non exigit fieri, & dirigi in sui positione, aliqua demonstratione; neque enim implicat ut fiat domus à fabro, non scientificè operante. Addo posse plura exigere demonstrationem de domo faciendâ, quàm exigit ipsa domus, hinc demonstratio exigit esse spiritualis, non verò domus, Syllogismus item non exigit fieri à Logica artificiali, cum possit fieri ab ipso intellectu, licet agre & cum difficultate, & tamen Logica artificialis, de Syllogismo, necessario & essentialiter respicit Syllogismum.

Ceterum quando nego Logicam esse speculativam, non ago hic de Logica, prout à Professoribus traditur, nam ita accepta habet multas materias metaphysicas, adeoque speculativas, sed ago de Logica, in quantum agit de terminis, propositionibus, argumentatione &c.

DIFFICULTAS V.

An Logica sit ars, an facultas.

SUPPONO I. Aristotelem 6. Metaph. cap. 4. Artem ita definivisse. *Est habitus cum recta ratione effectivus, circa ea, quæ esse possunt & non esse, quorum principium est in eo, qui facit non in eo quod efficitur.*

SUPPONO II. Quid sit actio quid factio, & dico in primis has duas voculas condistinctas esse ab Aristotele 9. Metaph. ut cum citat Suarez. disp. 44. Sec. 13. num. 28. 1. Per actionem significatur actus moraliter dirigibilis, per factionem verò significatur actus artificiosè dirigibilis. Hunc sensum Aristoteles innuit 6. Metaph. cap. 1. ubi dicit: *Idem esse agibile & eligibile.* 11. Per actionem sumit Aristoteles, actus immanentes, per factionem autem actus transeuntes, fumitur hæc acceptio ex 9. Metaph. cap. 9. 111. Per actionem significatur actio quæ non relinquit post se opus. Factio autem significat actionem quæ relinquit post se opus externum, ita innuit Aristoteles lib. 1. Magnorum Moralium cap. ultimo.

SUPPONO III. Aristotelem divisisse artes in serviles seu Mechanicas, qualis est futoria, fatoria &c. & in liberales qualis Rethorica, Poetica &c. & in medias qualis architectonica, militaris, nautica &c. His suppositis.

DICENDUM EST I. Logicam prout dirigit operationes sine demonstratione esse propriè artem. Ita Suarez initio disp. 36. Vasquez. Rubio contra Vallium.

PROBATUR I. Ratione fundata in divisione habituum facta ab Aristotele. Logica prout dirigit operationes sine demonstratione neque est prudentia, cum non dirigat actus prout sunt moraliter honesti, neque est scientia practica,

cum supponatur procedere non demonstrativè. Neque est habitus principiorum, cum attendat etiam ad Conclusiones neque est tunc cum dirigit scientia speculativa, cum directio sit Praxis. Ergo est Ars.

RESPONDEBIS. Sufficit quod revocetur ad scientiam, sed

CONTRA EST. Non potest revocari ad scientiam, quod nullo modo est scientia, sed quod demonstrativè non procedit ut hic supponitur Logica non procedere demonstrativè. Ergo non potest revocari ad scientiam. Per hoc tamen non nego diverso respectu, prout scilicet demonstrativè procedit Logica, illam esse scientiam.

PROBATUR II. Habitus cum recta ratione factivus, est Ars. Sed Logica est habitus cum recta ratione factivus. Ergo est Ars. Major est Aristotelis. Minor probatur. Habitus qui habet pro objecto actiones artificiosè dirigibiles, est habitus factivus. Sed Logica habet pro Objecto operationes artificiosè dirigibiles. Ergo &c. Minor inferius probabitur. Major autem probatur autoritate Aristotelis, qui 6. Metaph. cap. 1. factionem appellat artificiosam directionem.

PROBATUR III. Omne practicum est aut factivum aut activum. Ergo & Logica aut est factiva aut activa. Sed non est activa, non enim est circa voluntatis actus. Ergo est factiva. Omne factivum est ars. Ergo & Logica est ars. Confirmatur. Ob quamcunque rationem habitus versans circa materiam externam est Ars, ob eandem benè potest dici esse Arsetiam habitus, quia habet pro materia operationes immanentes, circa quas non demonstrativè versatur.

OBJICITUR I. Ars est circa factibilia quæ relinquunt post se opus. Logica non est circa factibilia, quæ relinquunt post se opus. Ergo Logica non est Ars.

RESPONDETUR. Negango Majorem, non enim hoc exigebat Aristoteles, ut vidimus supposito primo.

OBJICITUR II. Si Logica esset Ars non esset scientia. Sed est scientia. Ergo non est Ars.

RESPONDETUR. Diverso respectu habitum practicum, posse esse scientiam, & posse esse artem, erit scientia in quantum demonstrativè procedit; erit Ars quatenus inducit formam quandam artificiatam per sua dictamina & regulas, quando verò negat Aristoteles, Artes esse scientias, negat hoc de artibus vel mechanicis, vel de artibus reduplicativè acceptis.

OBJICITUR III. Si Logica esset Ars, & simul scientia. Ergo omnis Ars potest esse scientia.

RESPONDEO. Nullam esse consequentiam, quia est à particulari ad universalem, & sicut mala est hæc consequentia. Petrus sedet. Ergo omnis homo sedet. Mala item ista. Metaphysica est sapientia. Ergo & omnes alii habitus. Ita

† Dd

6c

& ista Consequentia est nulla, Logica, ita est Ars, ut simul sit scientia. Ergo & omnis Ars, potest esse scientia. Porro non convenit (ut dixi supra) aliis artibus procedere modo scientifico, & demonstrativo, quod quia competit Logicæ, hinc Logica ita est Ars, ut simul sit scientia.

INSTABIS. Bona est hæc consequentia. Petrus est homo rationalis. Ergo & omnis homo est rationalis. Ergo etiam bona est hæc consequentia. Logica, quæ est Ars, potest esse scientia. Ergo & reliquæ possunt esse scientiæ.

RESPONDETUR. Negando consequentiam, & dico bonam esse consequentiam à particulari ad universale, quando prædicatum convenit subiecto reduplicativè accepto v.g. Bucephalus qua Bucephalus, est hinnibilis. Ergo & omnis equus est hinnibilis. Mala autem hæc consequentia. Pegasus currit. Ergo omnis equus currit, quia currere non competit subiecto reduplicativè accepto. Cum ergo Logicæ, qua Ars est, non competat hoc prædicatum: Scientia, ideo quantumvis illa sit scientia, malè inferretur alias artes esse scientias.

OBJICITUR IV. Si Logica est Ars. Ergo & Physica & Metaphysica est Ars. Sequela probatur. Ideo Logica est Ars, quia efficit operationes rectas. Sed etiam Physica & Metaphysica efficit operationes rectas. Ergo &c.

RESPONDETUR. Negando Sequelam. Logica enim non ideo est Ars, quia operationes rectas efficit elicitive, sed quia efficit operationes rectas directive & regulative, quod nulli competit, præter Logicam.

INSTABIS. Ethica non est Ars. Ergo neque Logica.

RESPONDETUR. Negari posse quod in re, Ethica non sit Ars, inducit enim formam quandam bonitatis, in voluntatis actus, per sua dictamina.

OBJICITUR V. Si Logica esset Ars, deberet habere pro objecto ea quæ esse, & non esse possunt, & quorum principium in nobis est. Sed Logica non habet objectum tale, versatur enim circa universale, cuius principium non habetur in nobis.

RESPONDETUR. Logicam qua scientia est, versari circa universale, secus qua Ars.

DICENDUM EST II. *Dari suppositiones in quibus Logica non potest appellari facultas.*

PROBATUR. Conclusio, quia si per facultatem, intelligas potentiam naturalem dantem simpliciter posse, hoc sensu Logica artificialis, non est facultas. Ratio, quia Logica artificialis est solum facilitans, & solum præsupponens, non dans posse, si per facultatem, intelligas dispositionem indifferentem, ad bonum & malum, verum & falsum, hoc sensu Logica, non est facultas. Ratio, quia Logica est virtus intellectus, si virtus intellectus, debet esse dispositio perfecti ad optimum; si per facultatem, intelligas habi-

tum probabiliter non nisi circa utramque partem discursivum, hoc sensu Logica non est facultas; Ratio, quia artificium formæ non est probabile, sed demonstrativum & necessario concludens posito assensu præmissarum.

DICENDUM EST III. *Posse suo modo Logicam appellari facultatem.*

PROBATUR. Quia nomine facultatis venit etiam facilitatio potentia ad actum perfectum, ut videre est in facultate Oratoria, Poetica &c. Jam autem faciliat Logica potentiam in definiendo, dividendo, &c.

QVÆSTIO II.

De Differentia Logicæ.

Differentia Logicæ petenda ex objecto, hoc autem aliud est Materiale, aliud Formale.

DIFFICULTAS I.

De Objecto materiali Logicæ.

Materia Physica habet rationem prioris respectu formarum materialium, quæ educuntur è potentia Materiae, habet etiam rationem prioris respectu animæ rationalis, quia quamvis anima rationalis creetur, creatur tamen ad exigentiam dispositionum in Materia receptorum, ratione quarum exigentiarum Materia, etiam respectu animæ rationalis, habet rationem prioris. Ex hac proportionem objectum materiale, præ formali, habet rationem prioris. Hinc etiam de objecto materiali, præcedet tractatio, tractationem de objecto formali.

Punctum Difficultatis I.

An Operationibus Intellectus competat esse materiale Objectum Logicæ.

DICENDUM EST. Operationes intellectus esse objectum Logicæ, ita Schola Thomistica & Nominales cum illis Suar. disp. 19. Metaphysica.

PROBATUR I. Conclusio autoritate Aristotelis, qui Logicæ suæ partialis quam elaboravit, objectum, ponit operationem intellectus, hoc est argumentationem, totusque est de reliquo in præscribendis regulis definitionis, divisionis, adeoque dirigendis operationibus intellectus. &c. Idem sentit D. Th. 1. poster. lect. 1. Sicut ex hoc quod Ratio de actu manus ratiocinatur, adinventum est ars edificatoria vel fabrilis, per quam homo ordinatè & faciliter huius actus exercere potest. Eadem ratione Ars quædam necessaria est, qua sit directiva ipsius actus rationis, per quam scilicet homo in ipso actu rationis ordinatè & faciliter & sine errore procedat, & hæc est Ars Logica, id est rationalis scientia, qua non solum rationalis est, ex hoc quod est.